

Valoda

Autores: Dace Janeka, Laura Dzērve,
Ilze Kupriša, Elvīra Jakuņina

Kas ir valoda?

- ✓ Viennozīmīgas definīcijas jēdzienam valoda nav
- ✓ 19. gadsimta beigās un 20. gadsimta sākumā valodnieks Ferdinands de Sosīrs pievērsa uzmanību valodas divejādajai dabai. Viņš šķir valodu (*langue*) un runu (*parole*)
- ✓ Runa ir valodas realizācija runas plūsmā, konkrēts runāts vai rakstīts teksts
- ✓ Valoda un runa ir savā starpā cieši saistītas un viena bez otras nav iedomājamas
- ✓ Valoda ir artikulētu zīmju kopums, cilvēku sazināšanās līdzeklis
- ✓ Valoda jeb runas spēja piemīt tikai cilvēkam, tā atšķir cilvēku no dzīvnieka

Valodas funkcijas

Vispārējās

- ✓ saziņas jeb komunikatīvā funkcija
- ✓ domāšanas un domu izteikšanas funkcija
- ✓ objektīvās īstenības atspoguļošanas un izziņas jeb kognitīvā funkcija

Citas

- ✓ emociju izteikšanas jeb ekspresīvā funkcija
- ✓ ietekmēšanas jeb voluntatīvā funkcija
- ✓ kontaktu veidošanas un uzturēšanas jeb faktiskā funkcija
- ✓ estētiskā funkcija
- ✓ kultūras veidošanas un uzkrāšanas līdzekļa funkcija

Valoda ir universāls instruments, augstākais dabas sasniegums, kas dots tikai cilvēkam. Mūsu uzdevums-attīstīt šo dabas brīnumu un pilnveidot bērniem, kuriem ir problēmas. Ja mēs neieklausāmies garīgi atpalikušajā, ja neiztulkojam viņu ķermeņa valodu, neņemam vērā viņu gribu, mēs vienlaikus nedodam viņiem attīstīšanās iespējas, viņi spiesti atrasties pasīvas atkarības stāvoklī

(K. Grunnevalds).

- Speciālo pedagogu mērķis ir izglītojamo iespējami lielāka sabiedriskā integrācija. Tā praktiski nav iespējama, ja nav attīstītas noteiktas saskarsmes funkcijas. C līmeņa skolēniem ir traucētas visas valodas funkcijas. Valodas attīstība cieši saistāma gan ar izziņas procesu attīstību, gan motorikas attīstību. Valodas prasmes veidojamas secīgos posmos atbilstoši katra skolēna iespējām, interesēm un vecumposma vajadzībām. Tāpēc mūsu darba grupa apskatīja:

- ✓ valodas attīstību veicinošus paņēmienus pirmsābece periodā
- ✓ mūzikas ietekmi valodas attīstībā
- ✓ kustību ietekmi valodas attīstībā

Sagatavošanas posms – pirmsābece periods

- ✓ bērna socializācija skolā, izmantojot viņa iepriekšējo pozitīvo pieredzi
- ✓ skolēna potenciālo mācīšanās spēju izpēte un viņam produktīvāko mācību metožu, paņēmienu un līdzekļu noteikšana un pielāgošana, alternatīvo komunikācijas iespēju noskaidrošana
- ✓ valodas saskarsmes sākotnējo iemaņu veidošana, fonemātiskās dzirdes attīstīšana, izrunas attīstīšana, redzes uztveres un telpiskās orientācijas attīstīšana, tiek attīstīta roku sīkā motorika, pilnveidotas un koordinētas kustības rakstīt mācības apguvei
- ✓ dzirdes, redzes, koordinācijas attīstīšanas vingrinājumi

Mūzikas ietekme uz valodu

- ✓ mūzika attīsta spēju uztvert un paust runā emocijas
- ✓ mūzikas ritms un temps uzlabo runas plūdumu, spēju
izpausties runā
- ✓ mūzika stimulē lasītprasmi, atmiņu, valodas izjūtu un paplašina
vārdu krājumu

Cilvēka runa ir ritmiska, ar pauzēm, pareizu elpošanu, uzsvariem teiktajā.

Ritma izjūtas traucējumus var palīdzēt novērst:

- dziedot,
- ritmiski skandējot tekstu, skaitāmpantus,
- spēlējot ritma un mūzikas instrumentus,
- klausoties mūziku un dažādas skaņas.

Dziedāšana:

- palīdz saprast valodas ritmisko uzbūvi,
- paplašina vārdu krājumu,
- trenē skaidrāku artikulāciju,

Instrumentu spēle:

- attīsta prognozēšanas prasmi

Runas muzicēšana, runas un pirkstu rotaļas:

- attīsta bērna valodu, uztveri, uzmanību, atmiņu un smalkās motorikas koordināciju.

Runas un pirkstu rotaļas izpilda:

- ar precīzu artikulāciju un pareizu runas ritmu,
- ar žestiem, pirkstu un roku kustībām un emocijām, saglabājot noteiktu runas ritmu,
- pievienojot skanošos žestus vai instrumentālu pavadījumu

Kustību ietekme valodas attīstībā

- ✓ Runas attīstības aspektā uzmanība fiziskajai attīstībai un veselībai tiek pievērsta, jo daudzi faktori, kuri veicina bērna fizisko attīstību, stimulē arī valodas un garīgo attīstību
- ✓ Pastāv cieša sakarība starp bērna kustību, aktivitātēm un viņa vārdu krājumu, runas attīstību un domāšanu. Īpašu interesi izraisa kustību runas līdzekļi. Mēs to izmantojam nodarbībās, lai regulētu kustības ar runas palīdzību
- ✓ Pastāv daudz dažādu rotaļu un vingrinājumu, lai labotu bērna runas traucējumus:

Vingrinājumi sīkās motorikas attīstībai

Vingrinājumi ar sporta rīkiem (bumbām, ķegļiem, nūjām un aplīem)

Pantiņi ar kustībām